

Sárospataki

Ifjúsági Közlöny

Főszerkesztő:

Ladányi Mihály

Társzerkesztők:

Kiss Géza és ifj. Rácz Lajos

Felelős szerkesztő:

Szigethy Ferenc

Kiadás

Tartalom: Gulyás József: A sárospataki főiskola aranykönyve. — Györék József: Uram Isten neked szól (vers). — Bogyay Zsigmond: A Sárospataki Ifjúsági Közlöny főszerkesztőjének. — Szigethy Ferenc: Tábori posta (vers). — Kiss Géza: Kamarások. — Szigethy Ferenc: A mi katonáskodásunk. — Osváth József: Síráz gyöngye. — Ipszilon: A magyar nő. — Irodalom. — Egyeti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Megjelenik július és augusztus kivételével havonta egyszer

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Sárospatak. Kollégium.

Előfizetés
egész évre 4 kor.

XXXI. évfolyam.

December—Január hó.

1915

Legrégibb

és leghirnevesebb vendéglő Sárospatakon a

Feldmesser Herman

a mai modern igényeket teljesen kielégítő

vendéglője!

Izléses vendéghelyiség, kitűnő magyar konyha, jó bor, valódi kőbányai sör, kényelmes szállodai szobák. — Az ifjúság részére izletes villásreggeli ::

kedvezményes áron

A legpontosabb, legelőzékenyebb kiszolgálás.

Alapított 1890. Alapított 1890.

Spitz Antal

órák és ékszerész Sárospatak.

Ajánlja dus raktárát mindenemű ékszerek, nászajándékok és elsőrendű zsebórák beszerzésére. — A nemes tanuló-ifjúságnak, lelkész. tanító uraknak árfelemlés nélkül előnyös részletfizetésre is.

Vidékre a legnagyobb készséggel választékot küldök. Javítások a legpontosabban eszközöltetnek. Kitűnő villany-elemünk van!!

'HUNGARIA'

mosó s vegytisztító intézet S.-Patakon.

Van szerencsém a m. t. közönséget értesíteni, hogy a Rákóczi-utcán a mai kornak teljesen megfelelő

vegytisztító intézetet

létesítettem. Elvállalok minden e szakba vágó munkát, u. m férfi- és női ruhák, keztyűk, függönyök, szalagok, csipkék, nyakkendők és fehérneműek tisztítását. Kérm és ruhafestést minden színre elvállalok. A n. é. közönség b. pártfogását kérve, maradok

tisztelettel

Neumann Mór mosó és vegytisztítóintézete.
Gallérok 7 nap alatt készülnek. Szőrmetisztítás.

KATONA

NÓTÁK

Összegejtötte és szerzé:
BATHÓ JÁNOS

Ára 50 fill.

A
sebesült katonák javára

Sárospataki

Ifjusági Közlöny

XXXI. évfolyam. December—Január hó. 1915.

Főszerkesztő:
Ladányi Mihály

Társzerkesztők:
Kiss Géza és ifj. Rác Lajos

Felelős szerkesztő:
Szigethy Ferenc

A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ARANYKÖNYVE.

A világháború, melyet az Ifjusági Közlöny már 1914. február havi számában megjövendölt, javában dúl. A Németországot legyűrni, ha lehetne, megfojtani akaró államok hazug ürügyekkel ezer és ezer férfi életét kívánják, ezer és ezer nő könnyét követelik, ezer és ezer árva sóhajában gyönyörködnek. Oroszország, mely Finnországot rabláncokra verte, nem tűri, hogy Szerbia Magyarország-Ausztriának megadja a kért elégtételt; nem tűri, mondja, hogy egy nagy ország egy kis országot leigázzon. Ugyanazt mondta Belgiumra Anglia, az az Anglia, mely a szabadságszerető búrok kis országára rabköteleket rakott. Japán, méltó társuk, Csingtaut akarta felszabadítani a német zsarnokság (?) alól, hogy aztán a maga számára tartsa meg. A balkáni háboruban is a török uralom alatt nyögő keresztényeket akarták felszabadítani az egyes államok, hogy aztán a koncon való osztozáskor egymásnak menjenek. A cégér szép volt, de csak cégér volt.

Ebben az ádáz világtusában, ez új catalauni csatákban nekünk magyaroknak is ki kell venni a részünket. Az ősi feladat most is előttünk áll, Nyugatot védeni Kelet ellen. Csakhogy e történeti hivatásunk még meg is bővült: magunkat is védeni kell Nyugat ellen. Galiciát már elpusztította az orosz, az Adriára bemerészkedett a francia—

angol flotta. Sőt a Kárpátok őrbérceinek szentelt hágóira is rálépett már a muszka óriás lába, falvakat tiporva le minden lépésével. Mennyi János vitézre van szükségünk, hogy milliónyi lábába beleszúrjuk kardunkat, mint Petőfi János vitéze!

A sárospataki főiskola tanárai s tanulói közül is sokan ott vannak a gigászi küzdelemben. Hallják az ágyuk bömbölését, srapnelek robbanását, golyók füttyülését, paripák dobaját, katonák robaját. Maguk is mennek előre szurony-nyal, karddal úgy északon, mint délen. Egyikük-másikuk már meg is sebesült, sőt el is esett a becsület mezején.

Ezeknek az ifjaknak, akik éjjeleiket, nappalaikat, életüket és vérüket, épségüket áldozzák fel a haza oltárán, méltó emléket állítani. Mert az idő repül, a nagy idők tanui elmúlnak, az emlékezetből elmosódik nevük. Milyen nehéz pl. már most is összeállítani a 48/49-i pataki diák-katonák névsorát. Ez Ifjusági Közlöny múlt évi júniusi számában megjelent cikkünkben alig tudunk összehozni, kiásni a levéltár aktáiból néhány nevet s Buza János is csak a nagyközönségtől tudott a névsorhoz adatokat gyűjteni a Spataki Lapok 1899., 1036., 1900. 43., 183., 387. hasábjain. De ez mindössze alig 100—120 név.

Már most kell tehát összegyűjteni azoknak a nevét, akik valami vonatkozásban állanak vagy állottak a főiskolával s ott vitézkednek északon vagy délen, künn vagy benn az ádáz ellenség romboló hadaival szemben, öntve drága vérüket. És mi lenne erre szebb, szentebb, neme-sebb hely, mint épen e lap, ez Ifjusági Közlöny, jóbarátja a diákoknak. Gyűjtsük össze ebben ifjaink nevét, életrajzi adatait, vitézi tetteit, kitüntetéseit, nemcsak azokét, akik most is növendékei az iskolának, hanem azokét is, akik azelőtt szívták itt magukba a hazaszeretet ígét s akik mindig szívesen emlékeznek vissza pataki éveikre.

A Tanáregyesületi Közlöny 1914. 3—4. számaiban összeállítva látjuk a harctéren levő középiskolai tanárok névsorát. Ugyanezt teszi a Nemzeti Iskola c. folyóirat a tanítókkal. Németországban is van ilyenre példa már. A „Bayerische Zeitschrift für das Schulwesen“ c. folyóirat ugyanez eszmét valósította meg. A „Deutschen Philologen Blatt“ számaiban számontartják minden német iskola minden tanárának hadi alkalmazását, azonkívül hírt adnak a ta-

nulók katonai dolgairól és a régi tanítványok harci szerepléséről is.

Nálunk, Magyarországon is látjuk! ennek itt-ott nyomát, leginkább Debrecenben, ahonnan néhány theológus ifjú katonának állt s az egyetem latin nyelvű okmányban örökítette meg emléüket. Így a kolozsvári egyetem is (Sp. Ref. L. 1915. 2. sz.). A Barcsay-utcai főgimnázium, amelybe beleírja mindazon mostani és régi diákjának nevét, aki ebben a világot seprő fergetegben valamikép részt vett. Mért ne csinálhatnánk ezt meg Patakon, ép ezen lap hasábjain?

Csináljuk is meg! Legyen ez a lap aranykönyve a pataki ifjúságnak, koszoruba tett neveket olvasunk itt minden számban; ez sirassa el a csatatér halottjait, ez adjon hírt mindenről, ami az ő fiainak sorsát érintheti! Ennyit megvárhatnak a katonák az ittmaradottaktól s ez örök érdeme lesz e lapnak, mert megóvja a feledés homályától a harcosok nevét s nem kell majd 60—70 év múlva ugyan e lap hasábjain panaszkodni annak, aki a pataki ifjúság 1914-i szerepéről akar írni, hogy neveiket teljes lehetetlenség volt a porból, a hervadásból előkeresni.

Gulyás József.

URAM-ISTÈN NEKED SZÓL.

Jó-reggel kelni puha ágyból,
 Álmos szemekkel ébredezni,
 Esmélni üde gondolatra,
 Korai fényt korán keresni —
 Uram-Isten — szabad-e? . . .

— És reggelt, álmot elfeledni,
 Nagy bánatódásban sohse fájni,
 Szomorúságban nem zokogni,
 Örökre, mindig, várni, várni —
 Uram-Isten — lehet-e? . . .

— — És sebekkel szinig rakottan,
 Egy nagy csömörrel bent a szívben,
 Jóságunk, hitünk golgotáján,
 Ha kitörünk szomorún, hitlen —
 Uram-Isten — bánod-e? . . .

Györék József.

A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY“
IGEN TISZTELT FŐSZERKESZTŐJÉNEK

SÁROSPATAK.

A napokban volt szerencsém Önökkel találkozni és beszélgetni, mely alkalommal szivesek voltak engem kérni, hogy valamint a múlt év elején is érdeklődtem b. lapjuk iránt és adtam is egy pár közleményt, úgy adnék most is valami emlékeztést a múlt időkől, a magam életéből.

Tekintettel a mostani háborus időkre, azt hiszem, leg-érdekesebb valami ilyenféle háborus történeteket felemlíteni azokból a rég múlt időkől, amikor én is lovastiszt voltam.

Mindenek előtt örömmnek adok kifejezést, hogy a Főiskola ifjusága is részt vesz a haza mentő szolgálatában, sőt azt is tudom, hogy a theológiai ifjúság is felajánlotta a hazafiui szolgálatát. Az Isten áldja meg mindnyájukat egyenkint is, együtt is.

Elmondók tehát egyet-mást abból az időkől, amikor én is voltam háboruban.

Kezdem ott, hogy 1857. év ősszel masirozott a herceg Schvarcenberg 2-ik számú ulánus ezrede, ahol én is cadet voltam, Erdélyországba. Az tartott Budapestről 6 hétig. Medgyesen volt az ezredparancsnokság. 1859. év március havában jött a készenlét parancs. Április elején masiroztunk Nagyváradig, onnét két századonként vagoníroztak be bennünket és mentünk egy húzamba Bécsbe, másnap pedig Linche. Onnan pedig országúton masiroztunk, még pedig éjjel-nappal Inssbruck felé, egész Veronáig.

Junius 24-én volt a Solferinói csata, mely kezdődött reggel 3 órakor és tartott este 9 óráig. A csata nem a mi javunkra dőlt el. Menekülés volt a parancs. A mi ezredünk egy osztálya, két század, azt a parancsot kapta, hogy a Kusztocca alatti síkságon várjuk be a Benedek-féle 8-ik kórust és fedezzük a hátterét. Ámde a kórus másfelé vonult vissza és így amikor kezdett virradni, a francia tüze-
rek ugyancsak tüzeltek ránk a magaslatokról. Mit volt mit tenni, mint menekülni.

Igy történt azután, hogy nappal vonultunk vissza Ve-

rona szép nagy városán keresztül. Véletlenül én voltam az osztálynál egy szakasszal az előcsapat. — No hát ezt sohasem felejttem el. Az utcákon, amint elvonultunk, a kürtszóra kíváncsi nők néztek ki az emeleti ablakokból. Természetesen ellenszenvvel viselkedtek az olaszok irántunk. Így mindenféle gunyos megjegyzéseket szórtak ránk. (Fiuméba is voltam olasz tengerésziskolába, — így tehát értettem olaszul.) Különösen rossz hatást tett rám abbeli kifakadásuk: „fiói di cani!“ (kutyák fiai). Hogy én ezen csúnya címeket elhárítsam, azt gondoltam: no majd megelőzőm én a hölgyeket és odaszóltam feléjük: bon gornó sinyora! (jó napot nagysád!) mire ők nemcsak hogy mosolyogva kiáltották: bon gornó-bongyornó! hanem még a kendőjüket is lobogtatták felém.

De elmondok egy kellemetes eseményt is, ha nem leszek unalmas. — Veronához közel egy nagy szőlőtelepen volt a táborunk. Egyszer éjjel 11 órakor hangzott a kürtszó: lóra katoná! Egykettőre meg volt a nyergelés és a sorakozás. Azzal scbes trappba mentünk Santa Lucia felé. Éjfél után 1—2 óra körül megszólalt a kürt: állj! Megálltunk és leszálltunk a lóról. Én kaptam magamat, az országút szélén levő prizma kő mellé leültem és mántha csak párna lett volna — elaludtam. Egyszer csak kezdett virradni és jött Ő Felsége a kíséretével. Mire a sokaság hangoztatta: Seine Majestet komt! Ő Felsége jön! Az én szakaszvezetőm odasiet hozzám, felráz és mondja: Seine Majestet komt! Én is felugrottam, összevágtam a sarkantyumat és salutáltam, mire Ő Felsége a kezével kegyesen integetett felém és ezt mondta: bleiben Sie nur liegen! bleiben Sie nur liegen.

Hát ilyen emlékezetes epizódokat sokat tudnék a harctérről mesélni, de félek, hogy unalmas leszek és inkább abba hagyom.

Azt azonban nem hallgathatom el, hogy nagyon, de nagyon sajnálom, hogy koromnál fogva nem vehetek részt e világháboruban, a hazának szolgálatot tenni. Jó lehet, dacára annak, hogy elmúltam 76 éves, mégis jelentkeztem, mint a Magyar Szent Korona Országai Vörös-Kereszt Egyletének volt sebesült szállító oszlopparancsnoka, még a múlt év augusztus havában szolgálatra. Mire magától Ő Exellenciája, a Királyi Biztos úrtól kaptam azt a választ,

— hogy őszinte köszönetét fejezi ki a szolgálatomnak felajánlásáért, de ilyen formában már nem vehetik igénybe hajlott korom miatt. Azonban ugyanekkor fölkérettem, hogy amennyiben Sárospatakra sebesült katonák érkeznek, ezeknek üditése tekintetében társadalmi úton közrehassak, esetleg ily irányu társadalmi mozgalmat kezdeményezzek és szervezzek.

Hogy ezt a dicsekedésemet a nyivánosság elé hozom, nem szégyenlem magamat, hanem büszke vagyok rá.

Sárospatak, 1915. január 8.

Hazafiui üdvözlettel és kiváló tisztelettel:

Bogyay Zsigmond.

TÁBORI POSTA.

Sőreghy Jánosnak küldtem.

Későre jár körültem itt az éjjel,
Amikor írom ezt a levelem ;
A kedves, ismerős diákszobában
A lámpa együtt bóbiskol velem.

És minden itten szép emlékezés most,
Ami visszahoz nekem tégedet :
Egy könyv, ahogy te utóljára hagytad,
Egy-egy írásod, egy-egy leveled.

S mit ápolgattál hűséges, lányos gondnal,
Az ablakomban két cserép virág ;
Egy kép, amit örökségembe hagytál — —
S olyan fájó most itt gondolni rád.

Olyan fájó, hogy nem régen még itten
Az életednek sok szépsége volt — —
A Bodrogon, ahogy te láttad sokszor,
Az arcát nézi most is épp a hold.

A parti fűzesben kinn téli szél zúg,
Be-behallani suhogó szavát
S az óra kongás kondul a toronyból,
Ahogy ébreszti kinn az éjszakát —

Szép, szép ez este, mint sokszor tenéked —
(S nagyon emlékszik minden itt terád)
S mig messze jársz, ki tudja milyen sorssal,
Aggódik érted, félt, félt a szobád

Szigethy Ferenc.

KAMARÁSOK.

Mendúrok, tehát „diák-elsőn“, azaz III. osztályon utaznak. És mivel az algimnáziumban a dohányzás tiltva van: — hát cigarettáznak. Máskor becsületszóval erősítetik, hogy nincs jobb dohány a „hetes“-nél, de most hazulról jönnek, vakációzásról, hát Hölgyet szívnak.

Laci, a zömökebb, rózsás arcú, gondolkozásában még egészen gyermek, — ízig-vérig mendikás. Szeme örökké nyugtalan. Sokat locsog, szaporábban szívja a cigarettát; sóhajtozik, ha eszébe jut a szülei fészek, vagy méginkább: a tanulás.

— De jó is volt otthon! . . . De nagyszerű volt öntözködni!

S ártatlan diákszitkokat szór Patak felé.

— Csak tanulni ne kéne! . . . és fázósan gondol a rosszúl faragott tanári ceruzákra, melyek oly hirtelen berondítják a noteszbe a „bikát“.

Gyula a nyurgább, szinte öntudatos élvezettel füstöl, mint a vérbéli dohányzók. Sápadtas barna arca majdnem túlkomoly. Sötét szemei nyugodtak, mint az árnyas tengerszem, melyet sejtelemszerű ködök fátylazznak be. Nem igen tartja érdemesnek cáfolni a Laci gyerekbeszédét. Neki nincs baja könyvekkel, tanárokkal. Őt a szíve aggasztja, amit valami új érzés támadott meg, valami veszedelmes betegség, epezető láz vagy mi, amit még talán a természetrajz tanár úr se tudna elemeire bontani. Mi is lehet az? Valami ködös bánat, amely szinte szaggat, valami vágy, ami éget, valami fájdalom, amely könnyet szeretne fakasztani és amit bizsergető simogatássá enyhít egy visszacsendülő kacagás; egy mosoly derüje . . .

Egész úton alig szólta valamit, úgy hogy beszédes társa már faggatni is kezdi:

— Gyuszi! mért hallgatsz te olyan nagyokat! Csak nem a húsvéti sódar feküdt meg a gyomrodat? Vagy talán rosszúl ütött be a mendikáció?

— Rosszúl, nagyon rosszúl! — bólint Gyula és szedelőzködni kezd pakkjaival, mert a tavaszi napsugárzásban előttük ragyog már a bodroghalászi templom bádogtornya.

— Óh, — kacagja Laci, — mit pakolódzol, hiszen hol van még Patak?! és szeles mozdulattal hajlik ki a

nyitott ablakon. Csak akkor kapkod már a kalapja után, mikor a zöldülő vetések közt szalad vele a szél.

Egy félpercig mérgelődve néz utána, de a következő pillanatban már ott hajkurássza a búzatáblákon és az utasok, akik látták kiugrani a robogó vonathól, nem győzik eléggé dicsérni:

— Tüzzrölpattant fickó! Vakmerő gyerek!

*

A kislángú lámpafény küzködve dereng át a homályon, mely jólékonyan takargatja be a diákkamra ridegségét. A latin könyv van előttük nyitva: *Caesar*. Laci kényszeredetten görnyed felé, éneklő hangon birkózik a nehéz szöveggel és sűrűn fordul felvilágosításért Gyuszihoz, aki az asztalt faragcsálja. Előbb csak a szélét, aztán beljebb, ahol egy görcsöt hullám-alakúlag kiszélesedve fogtak körül a fenyő szálai inai és egy féltényérnyi hely festett épségben maradt meg a faragott, szurkált, ceruzaheggyel vásott, tintamocskos puha deszkán. És csak arra riad fel, hogy Laci a *De bello gallico* szürke betűi helyett az ő kecses vésését kezdi silabizálni: M-A-R-G-I-T.

— Margit? Miféle Margit? — kuncog a kamarás.

Gyuszi könnyen kivághatná magát. Már-már a nyelvéen forog, hogy a görcsös rész körül kiszélesedő farétegek a Dunát juttatták eszébe a Margitszigettel s annak a nevéen véste rá, — de csak nem fog hazudni a kenyeresének, inkább bevallja az igazat:

— Hogy milyen Margit, azt nem mondom meg, de hogy nála kedvesebb leány nincs a világon, az hótbizonyos!

Laci elképed:

— Szerelmes vagy belé?

— Megfogadtuk, hogy Ideáljai leszünk egymásnak — és valami szokatlan büszkeség világította be az arcát.

— És nagy lány?

— Nagy! Tizenkét éves.

Laci szemében hirtelen egy araszt nőtt Gyula. Neki már Ideálja van. Tizenkét éves! Nem is szól egy darabig. Felhuzza a vekkert félötre és csak mikor már az ágyban nyújtózkodnak, akkor érdeklődik tovább:

— A pap lánya?

— Nem, a tanító úré. Én meg tanító fia vagyok: —
összeillünk.

— De hiszen te katona leszel Gyuszi, hát nem inkább a tábornok lányát veszed el?

— Tavaly még katona szerettem volna lenni, de most megváltozott a gondolkozásmódom, mint a Saulé. Pap leszek! Hallottad volna csak, hogy prédikált a legátusom! Hogy hallgatták! Az asszonyok sírtak és nem haragudtak még a vén emberek se, hogy tegezi őket. Mert a szószékről szabad. Hidd el kammer, nincs külömb ember a papnál. Ott van a hanvai pap! Szobrot állítottak neki az iskolakertben. És hogy emlegetik azt a hívei! Sohase káromkodott! A teli buzás zsákot a csücskinél fogva hajította fel a padra!

De mert Lacinak már csak egyenletes lélegzése hallat-
szik, ő is elcsendesedik és félálomban suttozja:

— Gitta, Gica, Margit . . .

A függöny hasadékán kíváncsi holdfény leleskedik be a sötét szobába, mint két cseperedő gyermek lelke a titok-
zatos jövőbe . . .

II.

Október utolsó vasárnapja van.

Az égbemagasló szerb helyekről nehézkesen szakadozik fel a reggeli köd, mint egy fájó sóhaj a megrendített föld kebléről. Aztán sugárpompát öltének az ormok és borzongva rázkódnak meg, ha goromba ágyú bömbölés riogatja fel a szent vasárnapi csendet.

Csak süvitsen a golyó, csak bűgjon az ágyú, a Seregek Ura öröködik azért a földbeásott magyar tábor felett, melyből oly mélyről fakadó hittel, oly őszinte áhitattal zeng a zso-
lzsma: Te voltál és Te vagy erős Isten! . . .

Már elhalt az ének, már-már felszáradnak a lehajtott fejű legények szemét beharmatozó könnyek, mikor újra elhomályosul a tekintetük és könnyeznek szóltan ámulattal, hiszen könnyezik a pap is, aki mintha maga a vigasztaló Isten küldötte volna, zűgő srapnell, bűgő gránát hullása közt jár, századról-századra és tüzeket gyűjtogat, lángokat lobbant a lelkekben. Könnyezik ő is és ahogy palástos keb-

lére öleli azt a kopott ruhájú tizedest, nem tud egyebet mondani csak ennyit:

— László!

Az meg csak ennyit:

— Gyula!

Hanem amikor kettesben maradnak, megered ajkukról a szó és folyik kiapadhatlanul. Mert hosszú sor azt elmondani, hogy mikor négyévi együttlét után elszakadt a két kamarás, hogy' lett az egyikből tanító, a másiból pap? És itt az élet mesgyéjén, ahol örökösen süvölt a halál, olyan jól esik visszatekinteni az átélt múltra. Úgy el tudják emlegetni azt a kék-hegyláncos diákvároskát ott a Bodrog mentén, melynek — azt lehet mondani — a Kollégium a szíve, mely sápadt ereibe vért, kedvet, életet lüktet. Annyit tudnak mesélni a kis fellegvári diákkamaráról is . . .

— Mintha csak tegnap lett volna — mondja Laci — mikor a Rákosi könyvét olvastuk. Hogy sirtunk rajta mindketten. Milyen boldog-büszkék voltunk a hajdani pataki diákokra, akik el hagyták az Almamátert és beálltak a vörössapkás zászlóaljba Damjanich fiainak. Dehogy is hittük volna még akkor, hogy mi is honvédek leszünk! Az egyik, mint pap, fedezékből-fedezékbe jár, hogy vigasztaljon, hogy ne hagyja lankadni a hazaszeretetet! . . .

— S a másik — súgta valami Gyulának — kilopódkodik a fedezékből, hogy hősi halált haljon a hazáért! . . .

Azután sorra vették a régi ismerősöket, a volt osztálytársakat, bizony azok már többnyire boldog családapák. De mintha hallgatólagos megegyezés lett volna köztük, azt egyik se mondta, hogy neki van-e hát boldog fészke. Végre is Gyula kérdezte meg:

— Hát neked Laci kamarás van-e már családod?

Csakhogy annak a szívébe nyilalt a kedélyes hangú kérdés és mint a feltépett sebből a vér, szakadni kezdett szeméből a könny.

— Csak volt. Nőül vettem az ipolyi tanító leányát . . .

— Kertész Margót? . . . kérdezte Gyula olyan hangon, mint akinek valami sírkövön olvasott név borzong át a lelkén.

— Ót. Szép volt barátom, mint a hajnal és gyöngéd, mint a harmat . . .

— Olyan volt tízenkétéves korában is — susogta Gyula.

— Sokáig szabódott, nem akart hozzám jönni. Várt

valakire, de végre is nekem adta az Isten és vele mintha a boldogságos Éden nyílt volna meg előttem. Született egy kislányunk is. Kék volt a szeme, arany a haja és örökkön-örökké mosolygott . . . Ezidén érte el a negyedik nyarat, akkor megbetegedett, július huszonötödikén meghalt. És képzeld! ott állottunk kicsi koporsójánál, majd megszakadt a szívünk ahogy ott kellett látnunk a ravatalon, körül halmozva fehér virággal . . . nem bírtuk le venni szemünket kibűlt arcocskájáról, mely még akkor is, ott is mosolygott: — mikor kapom a behívót és még csak annyi időm se volt, hogy a temetést végig szenvedjem. Ott kellett hagyni azt a drága kis, égbeszállt lelkű angyalt és el kellett válni megtört Margitkántól. Már szerb földön ért a gyász hír, hogy ő is elment a kislánya után . . .

Görcsös férfi-zokogással szorongatta meg síró bajtársa kezét, aztán elváltak. Az egyik ment tovább lelki sebeket kötözgetni, a másik halálos elkeseredéssel — küzdeni.

*

Estére halva találta Gyula a kötöző helyen.

Nem vonaglott már az ajka körül semmi keserűség. Mintha boldog álmot tartaná lefogva a szemét . . . Elszánt legény kellett valami hősi vállalkozáshoz — ő oda való volt. Ott tűzte a mellére egy helyesen irányított golyó azt a bordó vérrózsát, melyen keresztül minden fájdalom elillant a szívéből.

Könnyezve kereste meg Gyula hős kamarása tárcáját, nincs-e benne továbbítandó levél? Egy fénykép akadt a kezébe. Szép, szelíd arcú asszony volt rajta s ölében fűrtös hajú gyermek, ki oly édesdeden mosolyog, mintha mennyországi boldogság ragyogna a lelkén.

— Most már mindahárman mosolyogtok!

És könnyes szemmel nézett fel utánok az égre, mely derült volt, mint a boldog hitvesek arca és csillogott rajta minden csillag, mint egy mosolygó angyalka szemepárja . . .

Kiss Géza.

A MI KATONÁSKODÁSUNK.

Most már körülbelől befejezett dolog az egész s úgy írhatunk róla azoknak, akiket érdekel a sárospataki Főiskola, illetve az ifjuság egy jó részének viselkedése a háborúval szemben, mint végső megállapodásra jutott tényről.

Még valamikor november vége felé kezdtük el a mozgolódást, hogy valahogy kivegyük a részünket mi, theologusok is, akiket pedig törvény ment fel a tényleges katonáskodás alól, a mai háborúból. Akkor megírtuk, hogy íveket bocsátottunk ki, amelyekre vagy fegyveres szolgálatra, vagy betegápolónak iratkozhatott fel önként akárki közülünk. A dolognak a folytatása az volt, hogy a dékáni hivatalhoz betejesztett íveket a nagytiszteletű dékán úr a felsőbb egyházi hatóságnak adta tovább, amely hatóság aztán a honvédelmi miniszteriummal lépett érintkezésbe. — A kérésünk az volt, hogy a honvédelmi miniszter adjon egyik-egyik csapatnak fegyveres, illetve betegápolói kiképzőket ide Patakra, hogy amellet még a tanításaink sem szüneteljenek teljesen az akadémián. — Egy pár hét múlva lejött aztán a miniszter úr végzése, hogy: az ajánlkózásunk ilyen formában el nem fogadható, amennyiben annak az egy pár fegyveres szolgálatra jelentkezett ifjúnak a száma igen kevés ahoz, hogy kiképző tisztet küldjön Patakra s úgyszintén a betegápolóknak iratkozottak is kevesen vannak (68-an vagyunk theologusok és körülbelől felesen jelentkeztünk ide és oda.) Hanem: emellet azt az ajánlatot tette a miniszter úr, hogy vállalkozzék az egész theologus ifjuság betegápolói szolgálatra s valahol, valamelyik hadikórházban kiképeztetést fog nyerni. A haza iránti szolgálatkészségünk érzetében ezt is elfogadtuk. Tanári karunktól biztosítást nyertünk afelől, hogy ha akármeddig tart is a háboru, minket, a haza szolgálatában levő theologusokat nyilván tart az iskola s tanulmányaink folytatását év-vesztés nélkül megengedi. (Aminthogy ez miniszteri rendelet is volt az egyetemi és akadémiái hallgatók érdekében még a háború elején).

Kérvényt terjesztett fel tehát a nagytiszteletű dékán úr Dókus Gyula főgondnok úr öméltóságához, hogy ő tegyen személyesen lépéseket a mi érdekünkben a honvédelmi miniszteriumnál. Mindennek pedig az eredménye az lett, hogy a miniszter szívesen elfogadta a mi ajánlkózásunkat s hozzá

még az, hogy valamelyik hadi kórháznál jelentkezzünk tehát kiképzésre. (A miniszter legmegfelelőbbnek tartotta a sátoraljaújhelyit a Patakhhoz való közelsége miatt.) De: hogy katonák leszünk-e ezzel már egyúttal, felesküdtünk a hadsereghez, hogy kapunk-e az egész ápolás tartama alatt ruhát, ellátást, vagy csak magánápolók, akik bármely pillanatban kiléphetnek hivatalukból — erről semmi válasz nem érkezett, hiába volt mindennek a föltételnek a kérdezése a mi kérvényünkben. A főgondnok úr is a sátoraljaújhelyi hadi kórházat ajánlotta a kiképzés helyéül, ahol a kórházvezető főorvos el is vállalta a mi kiképeztetésünket. A kiképzés tartamára az volt a főgondnok úr ajánlata, hogy vagy minden egyes nap járjunk be Újhelybe s esetleg így az ápolási dolgaink mellett a most elkövetkezett kollokviumi kötelezettségeinknek is eleget tehetünk. Vagy egyáltalában tegyük át lakásunkat Újhelybe, mivel ez a mindennapos utazás igen zaklatottá tenné azt az egynéhány hetünket. Mindkét esetben ellátásképen, ingyen, csak egy ebédet biztosíthat naponként számunkra. (Itt említjük még fel, hogy a miniszteri válaszban az is benne volt, hogy ha a sátoraljaújhelyi kórházban nyerjük a kiképeztetésünket s naponként járunk be, úgy az ingyenes, illetve a kedvezményes jegy iránt a kérvényünket adjuk be a kereskedelmi miniszteriumhoz. Tehát még ez iránt is egy újabb kérvény!) Mindezt a nagytiszteletű dékán úr január 4-dikén adta tudtúl nekünk, hivatalosan, egy theologus gyűlés keretében. S ugyanekkor megkérdezte tőlünk, hogy hajlandók vagyunk-e ilyen feltételek mellett a miniszter ajánlatát elfogadni? Nem voltunk hajlandók. Nem pedig azért: mert a sárospataki theologusok igen nagy része olyan szegényes anyagi helyzetű, hogy az újhelyi s vegyük még az újhelyi mellé, hogy a mostani drágasági viszonyok között magát csak a kiképzés ideje alatt is fenntartani képtelen. Nem hazafiatlanság ez például a debreceni theologusokkal szemben, akik katonáknak jelentkeztek, de akiket mióta Pestre betették a lábukat mindennel ellátnak, hanem csak a mi dolgunk kivételének a lehetetlensége. Miért nem lehetett már az első jelentkezéskor például beosztani bennünket: a fegyveres szolgálatra jelentkezőket is, a betegápolóknak jelentkeztetteket is a megfelelő helyre? Valahová, akármelyik városba. Hiszen mi utóvégre nem ragaszkodtunk volna annyira Patakhhoz,

ha ellátásunk lett volna valahol s ha még anyagi áldozatokat is nem kellett volna hoznunk csak azért, hogy — kiképezzenek bennünket. Igen sok katonát képeztek akkor Magyarországon és betegápolót is. Azok közé kellett volna besorozni a miniszternek bennünket, ha mi kevesen voltunk ahhoz, hogy velünk külön magunkkal foglalkozzanak. A debreceniek sem voltak egy egész ezred és mégis katonák már régen! Helyes dolog volt egészen az ifjúságnak a vélekedése: mi katonák akartunk lenni minden szolgálathoz a felajánlásával, magunknak egész teljes átadásával, de ezzel szemben az ellátásunk lett volna a viszonzás. Ahhoz, hogy magánápolók legyünk, nem kell folyamodni a miniszteriumhoz sem, elég csak az újhelyi hadi kórháznál jelentkezni.

Hogy pedig mennyire komoly volt a mi készülődésünk, arra vonatkozólag említjük meg azt, hogy a karácsonyi szünetkor mindnyájan vittünk haza egy nyomtatott ívet, amely a szülei beleegyezést tartalmazta a betegápolásra vonatkozólag kitöltetlenül. A szünet első napjaiban be is kellett terjeszteni azokat kitöltve, aláírva a dékáni hivatalhoz (s a legtöbb be is érkezett) s az egész theologus ifjúságnak dec. 31-ike volt megállapítva bejövetele terminusul a rendszeres 3 ki terminus helyett, hogy ha a miniszteri válasz lejön, még azt a két-három napot sem szalasszuk el a jelentkezéssel.

Mindamellet a theologus ifjuság közül tizenketten egy kérvény adtak be a theologiai karhoz, hogy ők bármilyen körülmények mellett is hajlandók a mostani háború alatt a hazát, mint ápolók szolgálni Kéri a theologia kart, hogy folytasson érintkezéseket az ügyük mielőbbi keresztülvitelére.

Szigethy Ferenc.

SIRÁZ GYÖNGYE.

— Te vagy a legszebb Rissám, te vagy a leggyönyörűbb teremtménye Allahnak Az ajkad olyan, mint egy érett cseresznye, az arcod olyan, mint a legszebb rózsaszírom, piros hamvas az arcod, mint a nap, amikor reggel először néz bele a barackvirágos partú Niriszbe. Még sohasem csókolt asszony ilyen forró ajakkal, még sohasem nézett a szemembe ilyen két szem. — Sötét, mint alkonyatkor a Bachun csúcsa, ragyogó, mint a párducé és mély, mint a Mun örvénye. Nem, nem adnálak semmiért sem, az egész Siráz városáért.

Halili Hikmet csókkal zárta le a Rissa ajakát. Ott állottak a ház terraszán Gyönyörű illatos rózsák futották be a falakat, ismeretlen, csodás szirmok ontották az illatot. Olyan rózsák, amilyeneknek még hírért sem hallották sehol a földön, amilyenek csak itt voltak a Halili Hikmet kertjében. Itt a Marchal pirosat virított, mint a nap, amikor lenyugszik a Persa öböl felhőibe, a Druski hófehér szirmán kékes csíkok futottak át, a thea-rózsák finom fésző bimbói csomostól nyiltak, mint az apró Rambler. A nap tikkasztó hevét alkonyati szellő enyhítette, susogva hajladoztak kint a kertben a karcsú pálmafák. Messze, messze pirosan ragyogott a tenger az aranyos napsugaraktól.

— Te vagy a boldogságom Rissa! Te vagy az életem és Allah után te vagy az első, akiért megtudnék halni. Bizony balgatag vagyok ugyan, hogy ő mellé mérlek, de te remeke vagy ő neki, külömb, mint minden a földön. Te vagy az én életem.

Hikmet átkarolta Rissát és odavitte egy hatalmas szőnyegre. Ölébe tette az asszony fejét és kezét belefúrta tömött, vastag, éjfekete hajába, amely olyan volt, mint a Mun széles, fekete medre az alkonyatban.

Kint szellő lóbálta a pálmafákat, széles legyezős levelek zizegett, mint a tengerpart homokja. Rózsaszín narancsvirágok hullatták az elvirított szirmokat és távol, messze a kopár szakadékok, sziklák fölött a parszik tüze lobogva gyúlt ki az alkonyatban. Egy nagy fehér rózsaszírom hullott a szőnyegre. Hikmet felvette és odatette a Rissa hajába. Azután egy másik. Egy piros, egy fehér, egy sárga.

Hikmet telerakta vele az asszony bársonyos arcát. Rissa kacagva vetette fel a fejét és a sok szírom mind lehullt a földre. Kacagott, mint a pajkos gyermek, az arcát hizelegve simította a Hikmetéhez, mintha kérné, hogy ne haragudjon rá.

— Adj rózsát Hikmet! Pirosat, fehérét, sárgát! Ugy-e milyen szép, milyen illatos. Szeretném, ha mindig rózsák között lehetnék. Milyen jó is vagy te Hikmet. Ezután mindig rózsza lessz a hajamban — ahogy te szereted — rózsajajjal mosom meg az arcom és olyan lessz, mint a barackvirág. És úgy-e, te mindig szeretni fogsz Hikmet?!

Hikmet mosolyogva simította le az asszony haját, csókkal borította be az arcát.

— Ki ne szeretné a nyíló virágot, ki ne szeretné a napsugarat, ki ne szeretné az életét és ki ne szeretne téged, a hurik gyöngyét?

— Én is nagyon szeretlek Hikmet! Milyen jó, milyen szép vagy te. Úgy-e, nem mind ilyenek a férfiak, mint te?

— Láttál valaha két egyforma szírmot, két egyforma kavicsot a tengerparton. Láttad már, hogy két felhő egyforma az égen, vagy láttál valaha két egyforma csillagot — mondta mosolyogva.

— Azért kérdem Hikmet, mert hisz én még csak messziről láttam rajtad kívül férfit, én csak az apámmal beszéltem, meg a vén Timalival — a kecskepásztorunkkal, de hallottam egynek a hangját Sirázban az apám házánál. Az vad volt, mint a szakállas keselyű hangja. Nem értettem a beszédét, apám azt mondta, hogy angol volt. Az apám adósa volt 50 parával és azért engem akart elvinni. Az apám nem adott engem és az angol kiabált, elővette a pisztolyát — azután elment, de megígérte, hogy katonákkal fog eljönni. Akkor jöttél te és volt már pénze az apámnak, de ő engem követelt . . .

Halili homloka elborúlt. Arcán láng gyúlt ki, keze idegesen mozdult a Rissa fején.

— Talán megbántottalak? Kérdé az asszony. Haragszol?

— Nem Rissám, nem, csak tovább . . .

Rissa finom asszonyi érzéke észrevette a fé fin a változást, valami különös ösztön megsúgta, hogy a beszéde nem jól esik Halilinek. Zavarodva babrált tarka, piros,

pávaszemes kendőjével, amibe színes arabeszkek voltak beszőve finom selyemszálakkal — kedvetlenül dobta el magától.

— Nem, nem mondom tovább, hiszen haragszol — látom. De miért is beszélek! Hiszen az asszony csacsogása olyan, mint az alkonyati szellő a tó partján.

— Csak folytasd. Dehogy is haragszom. Rád nem, csak másra . . .

— Úgy-e az angolra, aki elakart vinni?! Tudom, hogy nem szereted őket. Apám se szereti. Egyszer mind elvették tőle Sirázban a rózsaoлаját és nem akarták megadni az árát. Máskor meg — amikor jöttünk le a nagy folyón, onnét messziről az én hazámból, sok pénzt fizettek vele a tengerparton. Alig maradt valamink. Bizony jobb lett volna ott maradni nekünk az én hazámban, de hát apám nem akart. Hej, egészen más ország az, mint ez. Ott az asszonyok nem fődik le mind fátyollal az arcukat. Én többet láttam olyat. Azok néha napokig bőjtölnek, a bort megisszák, de sokat imádkoznak. Azt mondják, hogy az ő istenök igen sokat haragszik, azért imádkoznak meg bőjtölnek annyi. Ott nincsenek ilyen szép pálmák; a narancsot meg a datolyát délről hozzák. Nagy, vastag cédrus fák nőnek a völgyekben meg a hegyeken. Óriás páfrányok teremnek a vízmosásokban, kék csengetyűkék virítanak a dombokon és a nagy cédrusfák egyik oldala finom, zöld mohával van fődve mindig. Ott hó is van néha a hegyeken. Tudod mi az? Láttál már olyat? Felülről hull le, szép fehér, de víz lesz belőle. Olyan, mintha sok fehér rózsaszirm hullna egymásra, de hideg. Ott nincsenek ilyen csunya idegenek, mint itt. Van egy pár, néha eljöttek közénk, de azok más nyelven beszéltek, mint az angolok. Apám azt mondta, hogy azok is haragusznak az angolokra. Azok szőkék és nagy kék szemük van. Van nekik egy hatalmas császáruk, — apám azt mondta, hogy az szeret minket. Mondd Hikmet, mért haragusznak az emberek egymásra? Mért bántanak minket az angolok? Úgy-e, te soha nem fogsz engem bántani, mindig szeretni fogsz?

Az arcát odaszorította a férfi arcához, hevesen karolta át a nyakát két gömbölyű etefántcsont karjával. Mintha beszélt volna tovább halk, forró, szenvedélyes hangon, de a szava belefűlt a csókok mohó, lázas csattanásába.

— Bizony Rissám — nem egyformáknak teremtette Allah az embereket. Jóknak, rosszaknak. Sok, nagyon sok a hitetlen, akik nem hisznek benne, gúnyolják a Prófétát, kirabolnak minket igazhitűeket és a padisahtól elakarják venni a birodalmát. Nem régen is háború volt — én is elmentem volna, de nagyon messzi volt. Ott a szent város Isztambul körül

— Háború? Ott megölik egymást az emberek. Az igen csunya. Nem, nem, ne menj olyan helyre te Hikmet.

— Balgatag vagy, Rissám. Bűn, amit mondtál, de Allah nem haragszik érte, mert ilyennek teremtett titeket. Te nem tudod . . .

— Én csak azt tudom, hogy nagyon szeretlek.

— Régen, régen, fiatalabb koromban, én is sokat harcoltam a hitetlenek ellen Allahért, mert bizony szent dolog a háború. Én voltam a híres Halili emír . . . Talán jutalmul adott téged nekem Allah, téged, Siráz gyöngyét. Azt tanítja a Korán, hogy bennetek nincs olyan lélek, mint a férfiakban, de te oly eszes vagy, mint a főmufti — bo csásson meg nekem Allah — mert bizonynal te vagy a világ legokosabb asszonya. A termeted karcsú, mint a fiatal pálmáé és a szépséged vetekedik a legszebb thearózsámmal.

. . . De most már lassan közeleg az alkonyat és Allah hatalmas . . . minden jól van, amint ő végezi. Régen volt.. Már nem vagyok a híres Halili emír . . . már csak kertész vagyok a rózsáim közt és te, te vagy a legszebb köztők.

A szava lassú suttogásba folytódott el, mint mikor a rózsaszín narancsvirágok csókolóznak a hűsítő szellőben. Homály szűrődött be a rózsalugason át. Csend volt, mély sejtelmes csend. Az ég lassan feketévé szorúlt össze és a Perzsa öböl tükör vizébe kacagva pislogtak az apró csillagok

Halk csoszogás hallatszott, durva fapapucs hangja zavarta meg őket. Hikmet felrezzent, Abbasinak, az öreg eunuchnak szava hangzott:

— Uram, vendég érkezett!

Hikmet felkelt a szőnyegről, végigsimította ruhája rancát — még egyszer átkarolta Rissát.

— Menj be a terembe, Rissám. Vendégem jött.

Rissa eltűnt a vastag függöny mögött, amely suttogva csapódott össze. Hikmet egy forró tekintetet vetett utánna és lassan lefelé indult a lépcsőn.

II.

A kivilágított nagy teremben várta Hikmet a vendéget. Lapos, görbe kardok, különféle handszárók, rézveretű nyeles pisztolyok néztek le a szőnyeggel bevont falakról. Hatalmas vázák állottak a fal mellett, telve rózsával. A széles, keleti bútorokon apró csecsebecsék, színes tengeri kagylók, ceyloni gyöngyös csigák házai voltak. Himzett tarka szőnyegek futották végig a szobát s az egyik sarokban egy vaságy állott egyetlen tigrisbőrrel fedve. Ugy látszott, mintha két ember lakott volna itt. Egyik egy harcos, kemény katonára, aki fegyverek közt vaságyon hálva él, másik egy finom, de puha lelkű férfi, aki kagylókat, csigákat gyűjt és nagyon szereti a rózsákat.

Hikmet fel s alá járkált a teremben. Odalépett a falhoz és lekasztott egy kardot. Nehezen jött ki a hüvelyéből, néhol már rozsdás is volt, de az éle olyan volt, mint a borotva és a pengéje hajlott, mint a sás, zizegve metszette a levegőt, amint egyet suhintott vele s azután mosolyogva tette vissza a helyére.

Az ajtó kinyílt s egy magas, szikár férfi lépett be. Sovány arcát bronzszínűvé égette a nap, fehér turbánja poros is volt egy kicsit, de a tekintete a mély, éles, szúrós szemével beleláthatott az előtte álló lelkébe.

— Üdvözlégy uram! mondá Hikmet, elébe menve vendégének. Allah vezérelt házamba, érezd jól magadat és szólj, mi járatban vagy?

A jövevény nem mozdult; állott mereven, mint egy szobor.

— Nem ismersz, Halili?

Hikmet közelebb ment hozzá, kutató, fürkésző szemmel nézett rá.

— Mintha láttalak volna valaha, de régen lehetett már az. Ismerős a hangod, ismerős az arcod.

— Halili emír elfelejtett engem. Hát Allaht elfelejtetted-e már? Én vagyok Ahmed, a bagdadi Ahmed, a régi

bajtársad. Bejöttem hozzád, mert útam erre vitt, bejöttem, hogy él-e még Halili emír.

A két férfi egymás nyakába borúlt Két régi jóbarát, akik valamikor együtt harcoltak véres csatákon, most sok év után megint találkoztak egymással. Hikmet leakarta ültetni barátját, de az komoly, határozott hangon szólt hozzá:

— Még nekem messze kell mennem, még nagy munka áll előttem. Pihenésem csak akkor lesz, ha jó vége lesz a munkámnak. Kedves Hikmetem, Allah új időket hoz ránk. A sok hitetlen mindenfelől tépdesni kezdte a próféta örökét, — hiszen te jól tudod, — elakarnak pusztítani minket, de Allah megfogja segíteni az ő igaz népét. Áldásék érte a neve. És most, mikor már Isztambull kapuját döngetik, a padisah nagy harcra szólítja fel a népet: Dsihad! Hikmet, utolsó szent háború. Most végkép összetörjük ellenségeinket, vagy mi pusztulunk. Érted Hikmet, érted! Amerről jöttem utánam lovasok száguldanak Sziria felé, a régi kardok ellenség csontjain csiszolodnak fényessé. Így akarja Allah; nem felejtetted-e még el Hikmet?!

Amíg beszélt, a szeme kigyúlad, az alakja megnőtt, mintha maga a Próféta állott volna Hikmet előtt. Szikár, poros arcán tüzek ragyogtak: a túlvilág, a paradicsom tüzei; izmos keze kardja markolatját fogta. Az egész ember olyan volt, mint a megtestesült szent, fanatikus lelkesedés.

— Érted ezt, Halili!

— Értem és ha Allah akarja, bizonyjal jól van így. Megyek én is és teszem, amit kell.

— Adj egy új, friss lovat, mert az enyém már kifáradt, egy kevés gyümölcsöt az útra s azután tovább, tette hozzá elgondolkodva és már indult kifelé az ajtón.

— Nem tartóztatlak, mert tudom, hogy nem lehet. Járj szerencsésen és Allah kíséren utadon.

— Allah hatalmas és áldjon meg, Hikmet.

Kint sötét volt már az udvaron. Egy pár szolga lámpással szaladgált az istálló felé. Szavak hallatszottak, kemény, távozó patkókopogás halkult bele az éjszakába.

Hikmet megkövülve állott az udvaron, mintha egy látomás suhant volna el előtte az imént. A szavak a fülébe csengtek, de az agyára, sejtelmes kábultság ült le. Zavaros, kusza képek vonultak el előtte . . . Isztambul a szent város, ahol most a szultán kemény, szigorú hangon adja

a parancsokat katonáinak . . . csatára száguldó lovasok fergetege, amint repül előttök a próféta szent zászlója . . . lovak nyerítése, kardok csörgése . . . Allah, Allah . . . lángoló falvak, sebesültek, holtak . . . ott ő is köztök . . . és Rissa, Rissa . . . fehér, piros rózsák, igen pirosak, mint a vér . . . a vér! Rissa a földre szállt üdvösség, a hurik legszebbike, Siráz gyöngye és rózsák, vérpiros rózsák és vér — vér . . .

Hidegség futott végig rajta, hörgés szakadt fel a melléből, majd dacosan ütötte fel fejét:

— Allah akarja és úgy lesz!

Észre sem vette, hogy a szolgálói köré gyűltek; az öreg Abbasi is köztük volt.

— Mi is tudjuk uram! és veled megyünk!

— Készüljétek — mondta Hikmet — tüstént indulunk. Nyergeljétek fel a lovakat, szereljétek fel magatokat, gondoskodjatok élelelről és indulunk. Menjétek. Abbasi! Maradj!

— Te nem jössz velünk, öreg. Te már nem bírnád el a fáradságokat. Tudom, hogy szeretnél jönni, de itthon maradsz és gondot viselsz a házra. Rád bizom mindenemet, mindenemet, tudod, Rissát is. Nekem csak egy van, de ez mindennél drágább. Vigyázni fogsz, amilyen hűséggel eddig szolgáltál. Ha ellenség fenyegetne, elpusztítasz mindent, csak a kertet nem. És Rissát, a legdrágábbat . . . megölnöd ezzel a törrel . . . de a vérét nem törölnöd le, hanem hagyod, hogy megszáradjon és majd valamikor visszaadod nekem . . .

— Parancsold uram.

Osváth József.

(Vége köv.)

A MAGYAR NŐ.

(Háborus epizód.)

Azt olvassuk Kossuth Lajosnál egy helyen (Irataim I. k. 420. l.): „Szép hivatása a nőnek megteremteni a családi boldogságot; de a magyar nőnek más hivatása is van: az, hogy őrangyala legyen a polgári bátorságban megfogyatkozó magyar hazában, — a hazafiui tettekre buzdító hazaszeretet meleg érzelmeinek.“

S valóban a történelemben számos példát találunk arra, hogy a magyar nő helyzete, eltérően a többi európai nők helyzetétől, speciális sajátosságokat tüntet fel. A magyar nő, ha a körülmények úgy kívánták, megállotta a helyét a harcok hevében is. A történelemben örökké fenn forog maradni a Rozgonyi Cecília neve, az *egri nők*, a hős Zrínyi Ilona és egész légiói azoknak a hős lelkű nőknek, kiknek nevét az utókor nem jegyezte fel.

A most folyó világháborúban a magyar nő nem vehet részt a harci tűzben, de hazaszeretete, szereteteiért aggódó lelke ma is csodákat művel. A társadalom jótékonyasági akciójának nagy sikerében a nők járnak elől; az ő tevékenységük folytán vált lehetővé a sebesült katonák megfelelő ápolása, gondozása és a harcolók meleg ruhával való ellátása.

Azonban más irányban is nyilvánul ma is a magyar nő hősiessége, önfeláldozása, melynek egy megnyilvánulásáról számoljon be az alábbi levél:

(B. L. tartalék és tüzérszállós a részleges mozgósítás első napjain bevonult. Felesége a—i tanítónő mindennap küldött neki levelet, magáról, kis fiáról, állapotukról tudósítván férjét, ki azonban minden levelében azt írta, hogy még nem kapott feleségétől egy sort sem, bár ez a levél mindenféle fajtáját (ajánlott, express, poste restante, közönséges, sürgöny) megpróbálta. Miután látta, hogy mindez hiábavaló, a következőkre határozta el magát):

„Ugyanis meguntam már, hogy az én drága jó uram sohasem hall hírt felőlem, felpakoltam kis fiammal és elmentem őt meglátogatni Péterváradra. Az utból sürgönyöztem neki, hogy megyek hozzá, azonban ez sem jutott a kezébe, hanem helyette a Festungskommandó azt sürgönyözte nekem Szabadkára (már ott várt vele a postás), hogy az uram egészséges, én pedig forduljak vissza, mert semmi esetre sem engednek be a várba. E hír iszonyuan hatott rám! Két nap, két éjjel utazni, törödni kis fiammal, költeni rengeteget és mégsem látni az uramat! Mind-ezek, meg aztán az utasok biztatása, arra az elhatározásra birtak, hogy Ujvidékre megyek és onnan próbálom bejutni a várba. Amint ott ácsorogtam a városháza előtt, hogy igazolványt váltssak, találkoztam egy ismerőssel, ki itten sörraktáros. Elmondtam neki, hogy mi járásban vagyok, mire ő is tudtomra adta, hogy senki idegennek nem adnak engedélyt arra, hogy várba bejusson. Azonban az ő embere, ki sört szokott vinni a kato-

náknak át a várba, felkeresi férjemet s vele üzenhetek is neki. A kocsisnak ekkor eszébe jutott, hogy ha átöltözködöm, talán mint feleségét be tud esempészni a várba. Úgy is volt! Hamar átalakultam kocsisnónak s be is jutottam a sörös szekéren a várba. Itt délután 2 órától $1\frac{1}{2}$ -ig kerestük férjemet, míg ráakadtunk. Persze volt ijedelem! Férjem, „mintha gyökeret vert volna lába,” úgy állt ott egy pillanatig, kérdően tekintve reám: hogy mertem és tudtam én oda bejutni, ahová még idegen nem tette a lábát, mióta a háború tart? — A csudálkozás után volt öröm is leírhatatlan! . . .

Kis fiunk ezalatt ott volt Ujvidéken egy jó asszonyra bízva. Ott hálunk aztán egy szerbnél fogadott szobában. Reggel még alig pitymallott, mikor fújták férjemnek ariadót! Akkor törtek át Panesovánál a szerbek. Azonnal összepakoltam, mivel úgy sem lett volna szabad tovább ottmaradnom. Férjem tábori szekérral és két katonával kísértetett ki az újvidéki állomásra. Ott az állomásmelletti térsőgen láttam reggel 6-kor sorakozni az egész tábort az ágyuk mellett. El lehet képzelni azt a fájdalmas jelenetet, melynek szemtanuja egy egész tüzér-osztag volt, midőn a marcona tüzér-zászlós törüli a szemét és csókolja meg búcsúzásul a kis fiát és öleli előbb az ágyut, aztán édes feleségét!

Mikor otthon átgondoltam a történeteket, mintha egy 48-as csodás történet elevenütt volna fel előttem! . . .“

A magyar női honszerelemnek, áldozatkészségnek és önfeláldozásnak számtalan példáját fogja felmutatni a most folyó világháború, melyek mindmegannyi apothéozisai a haza-, hitvesi-, szülei- és gyermeki szeretetnek.

— Ipszilon. —

IRODALOM.

Bródy Sándor: Fehér könyve. Tizenöt esztendővel ezelőtt kezdett Bródy Sándor ilyen címmel egy könyvsorozatot. Az, ha jól tudom egy esztendeig élt, de igen megállta helyét a magyar irodalomban. — Most megint újra kezdte ezt a vállalkozást s ezeket a „fehér könyveket“ is egy esztendőre tervezi, hónapoként adva egy-egy ujat belőlük, tehát tizenkettőt összesen.

Természetesen ez a sorozat a háború szolgálatába áll, mint minden most itt Magyarországon. A célja az, amint az előszóban van mondva, hogy egy magyar író élete-napjait akarja megírni ezekben az időkben, amikor a nagy háború óriási eseményei, jellemző ügyei, képei, hallucinációi napokint érintik. Valamit akar mondani mindig majd arról a társadalomról, amely itt körülünk nagyon messze él a háborútól. S néhol lesz ezekben a könyvekben egy-egy nem háborús írás is, mert hát jól esik néha elfelejteni ezeket a nagyon háborús időket.

Ebben a tőtetben sorra jönnek egymás után a Wekerlével való beszélgetése a királyról, amely kedves, intim dolgokat mond el a király mindennapi életéből, szokásaiból. Egy jellemrajz, arcképtanulmány Tisza Istvánról mely talán a legkíválóbb írás az egész könyvben, amely Tiszát, mint politikust, mint magánembert mutatja be, legtöbb helyen érintve a mostani háborúval szemben való viselkedését, egy egy azzal ösz-

szefüggő kimagasló cselekedetét. A Vázsonyival való beszélgetés zárja be a politikusok sorát. — Sok szó esik a könyvben Conrádról, erről a sokat emlegetett nagy hadvezérről. Érdekes része a róla való írásnak az, amely a Conrád fiatal koráról szól. Hogy tizenégy éves korában már milyen karakter, nevelni nem lehet, a maga útjára kell bocsítani. Örökösen tanúl, a könyveiben él, mint katonatiszt s folytonosan a háború gondolata foglalkoztatja. Mindezeket az édes anyjától tudjuk meg, aki még most is él, egy híján kilencven éves. — A Conrádról szóló írásban részletek is vannak közölve az ő „Taktiklehre“ című munkájából. — Van a könyvnek egy része, a Pesti diárium. Ez prologus a mostani tőtetben s a továbbiakban valószínűleg folytatása lesz. — Most Bár-czy Istvánról van benne szó, a nagy polgármesterről. — Az értékesebb írások közé tartozik még a: Bucsúszó. A fiától bucsúzik el, mikor az a harctérre indul. Már a nyáron feltűnést keltett ez a cikk, mely „Az Ujság“-ban kis tükörnek volt írva, de gyönyörű is gondolataiban, stílusában egyaránt. — Márkus Emilia is belekerült ebbe a tőtetbe. Úgy illeszkedik bele a háborúba is, ebbe a könyvbe is, hogy nefelejtset árúl a Vörös Kereszt javára. Ilyenkor találkozik vele Bródy Sándor s a vele való beszélgetését írja le. — Egy néhány aktuális novella van még a „fehér könyv“-ben

és még egy szintén állandó rovatnak ígérkező rész: Levelek barátaimtól. (Most a Molnár Ferenc levele van közölve.) — A legvégén a könyvnek említés van téve egy megírandó regényről, amely folytatólagosan majd jön a „fehér könyv“-ben januáristól. A címe: „Szegény ember felesége“

lesz. A regény, ahogy Bródy mondja, a háborúelőtti időkből, tehát a tegnapról való. Egy jó asszony és egy jóra való férfi természetrajza. Az aktuális, nagyon tartalmaznak ígérkező Fehér Könyv ára kötetenkint 1 korona.

EGYLETI ÉLET.

Az egyes egyletekben részint a mostani colloquiumi teendők, részint már decemberben a betegápolásra való zaklatott várakozásaink miatt igen csendes volt az élet. Némelyik egyesület egy-egy ülést is tartott, a legtöbb azonban annyit sem.

A „Jogász-Egylet“-ben Sütő Gyula III. é. jh. felolvasást tartott: Büntetőjogunk kiindulásának történetéről. A jól sikerült felolvasást a Jogász-Egylet 15 kor. jutalomban részesítette.

A Hittanhallgatók Egyletében felolvasást tartott Szabó Andor „A zsidó invázió veszedelme“ címen, ismertetvén annak gazdasági oldalát, míg kulturális szempontból egy újabb felolvasásban fog róla beszámolni. — Szabad előadást tartott Stunda István „A modern kultúra és a vallás“ címen, melyben a mai viszonyokból kiindulva történeti vizsgálódás alapján kifejtette a vallás örökkévalóságát. — Ezzel kapcsolatban megerlíthető tiszt. Kovács István tábori lelkes úr látogatása, ki mint vendég a gyűlés kívánságára szintén hoz-

zászolt a tárgyhoz kifejtvén, hogy a nagy világháborúban is annál a népnél lesz az igazi győzelem, amely belőle megjavúlva, megtisztulva, az Isténben vetett hittel kerül ki. „Pál apostol és a pogány missió“ című pályakérdésre két pályamunka érkezett, melyek közül az egyik 10 kor. jutalomban részesült, (szerzője Szabó Andor III. h. h.), a másik pedig megdicsértetett (szerzője Garaczy Imre IV. h. h.)

A „Magyar Irodalmi Társulat“ november 23-án tartott ülésén megdicsérte Halász Ernő és Novák Dezső szavatait. — A dec. 7-iki ülésén megdicsérte Szombathy Lászlónak egy novelláját is ugyanakkor Szigethy Ferenc felolvasott versei közül hármat megdicsért, egyet emlékkönyvbe vett a társulat. — A november 29-én lejárt novella pályázatra beérkezett két munka. Ezek közül az egyik 12 kor. jutalomban részesült. A jutalmazott mű szerzője ifj. Rácz Lajos. — A dec. 6-án lejárt diáknóta pályázaton Kiss Gézának dicsértetett meg egy diáknótája.

HIREK.

P. Nagy Pál IV. joghallgató, főiskolánk egyik növendéke az első napok óta részt vesz a háborúban s állandóan tanúsított vitóz magatartásáért már régebben megkapta a *nagy ezüst vitézségi érmet* s amint halljuk, újabban a *vaskeresztel* tüntették ki. — Őszinte örömmel gratulálunk többszörös kitüntetéséhez!

Brzorád Rezső, főiskolánk egyik nemrégén kikerült növendéke az *ezüst vitézségi érmet* kapta meg a mostani háborúban. A kitüntetéshez gratulálunk!

Szöke István sárospataki s. letkészt, főiskolánknek a két utóbbi iskolai évben volt széniorát a jabloncai gyülekezet (Torna-m.) f. hó 3-án meghívás útján egyhangulag lelkészévé választotta. Gratulálunk az ifjú lelképásztornak s isten áldását kérjük eljövendő munkálkodására!

A sárospataki ref. jogakadémián a beiratások a II. félére jan. 25-től jan. 30-ig bezárólag lesznek. E határidőn túl febr. 20-ig csak rektori engedéllyel lehet beiratkozni. Az egyes tanárok az indexeket jan. 29-en és 30-án láttatkoznak. Az előadások febr. 1-én kezdődnek. A félévi tandíj jótéteményes hallgatóknak 45, nem jótéteményeseknek 56 korona. Indokolt esetekben írásbeli jelentkezést is elfogad a dékáni hivatal.

Szentimrey László. Kis első gimnázista diák volt szegény, egészen elején még a diákoskodásának. Alig kezdett még va-

lamit abból a komoly, sok munkából, ami felkészülése lett volna az életére; inkább a játékaikat hagyta abba csak. — Hamar, hirtelen kellett neki küzdelem fogni az étellel és a halállal. Korán, hamar kellett itt hagyni bennünket, a könyveit, a játékaikat, az életét. — És hát igaz, hogy az iskola-udvaron ezután is olyan hangos, jókedvű lesz a játék és azok a vele egyforma kisgyerek-diákok mindennap felgyűlnek leckére, munkára, de mégis azért nagyon is fogunk emlékezni a búcsúzkodásra, amikor körbeálltuk a koporsóját, amikor kikísértük a temetőbe. Közülünk való volt ő is, ha alig is ismertük sokan. És mi itt olyan nagyon egymáshoz tartozunk, hogy igen fáj, ha valaki elmegy közülünk. — A temetésén tudtuk meg, hogy árva volt szegény kis fiú és hogy rajtunk kívül alig érezte valaki a halálát. Azért is inkább nagyobb volt a fájdalomunk érte, hogy meg sem siratja senki az övéi közül, de mégis megnyugvásunk is volt az minékünk, hogy övéihez tér meg.

Hamar elköltözött lelkének legyen nagy öröm a találkozás. Sári álmódása legyen csendes. Őszinte szeretettel őrizzük meg emlékezetét.

Előfizetéseiket beküldötték: Verness Károly, ref. s. lelk., (Domborád, Szabolcsm.) 4 kor. Csik Dániel, gimn. tan., (Miskolc) 4 kor. Szűcs István, ref. esp., (Tiszasalamon, Ungm.) 4 kor. Kérészy Barna, ref. lelk., (Tiszánána, He-

vesm.) 4 kor. Fekete Lajos, ref. s. lelk., (Szamosangyalos, Szatmárm.) 4 kor. Pósa Péter, ref. lelk., (Cserépfalú, Gömörm.) 4 kor. Botos József, ref. lelk., (Parasznya, Borsodm.) 4 kor. Ifj. Kőrössy István, ref. s. lelk., (Parasznya, Borsodm.) 4 kor. Papp István, ref. lelk., (Pályin, Ungm.) 4 kor. Jászay Mihály, ügyvéd, (Nagykapos, Ungm.) 4 kor. Szinyei Gerzson, ny. tanár, (Sárospatak) 4 kor. Tóth Ferenc, (Mezőcsát) 2 kor. Fűrjész Tamás, ref. lelk., (Tiszakarád) 4 kor. Kántor Lajos, ref. tan., (Komjáti) 4 kor. Dr. Erdöss

Endre, (Tiszapolgár) 4 kor. Kovács Bertalan, ref. lelk., (Rimasimonyi) 4 kor. Nagy Vica, tanítónő, (Szabolcsbáka) 2 kor. Balla Lászlóné (Alsósófalva) 2 kor. Bodnár Ferenc, ref. s. lelkész, (Nagybarca) 4 kor. Kötse István, igazgató, (Pápa) 4 kor. Baksy István, ref. lelkész, (Szikszó) 4 kor. Balogh Sándor, ref. s.-lelk., (Ungvár) 2 kor. Balázs Sándor, bánya felőr, (Parasznya) 4 kor. Hódy József, (Sárospatak) 4 kor. Bodolay István, ref. lelkész, (Mezőcsát) 4 kor. Köszönettel nyugtázza a szerkesztőség.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Ipszilon Sok minden dolgom között föltétlenül fogok szakítani annyi időt, hogy hosszabb levelet írjak neked, Abban részletesen majd mindenről, a múltkori cikkről is. Most, ebben a pár sorban, csak ezt az utolsó írásodat köszönöm még meg. — **Sz. Gy., Losonc.** Az Irodalmi Társulatba való belépését örömmel vettük s legközelebbi ülésünkön nyilvánosan is

bejelentjük a társulatnak. — **Gy. I., Kaposzentbenedek.** A kéziratot megkaptam már régebben és bizony jó ideig hallgattam vele. De amint láthatod, azóta nem jelent lap s most pedig már jött a te küldeményed is. A neked küldött harmadik szám viszsza jött, mert a régi címed volt még bevezetve az előfizetők közé. Most azt is postára tettem ezzel együtt.

Kiadja: a főiskolai Ifjúsági Egylet.

Kiadóhivatali főnök: Pungur Béla IV. é. hh.

A főiskolai könyvkereskedésben bárhol megjelent könyvek eredeti bolti árban kaphatók.

Nagy raktár: Jogi, theologiai, szépirodalmi, imakönyvekből és ifjúsági iratokból. Írószerek, levélpapírok, hegedü-kellékek, festészeti és fényképészeti cikkek jutányos áron kaphatók. — Vidéki megrendeléseket azonnal elintézzük, 20 koronán felüli megrendelést bérmentve küldünk.

Főiskolai könyvkereskedés és könyv-
kötészeti kezelőség. Sárospatak.

Nagy választék képeslapokban, he'enkint ujdonság!
Bel- és külföldi ujságok, folyóiratok előfizetési irodája!

Ugyan kérem, szép kisasszony
Nézzen hátra már!
Azért kényes,
Mert oly fényes
Miglécz-cipőbe jár?!

A modern kor igényeinek minden tekintetben megfelelő munkáim kivívták úgy Sárospatak, mint megyénk közönségének teljes elismerését, pártfogását. A tisztességes verseny eszközeinek felhasználásával, az elegancia és izlés feltételeinek kielégítésével

sikerült hatalmas vevőkört alkotni.

A tavaszi szezon kezdetén felhívom a közönség b. figyelmét a dr. Kapitány Andor-féle emeletes házban (Rákóczi-ut) lévő

divatcipő-üzletemre !

Az igen tisztelt közönség b. pártfogását továbbra is kérve, vagyok kitünő tisztelettel

Miglécz János Sárospatak.

Müller Ármin sárospataki divatáru kereskedő

ajánlja dús választéku férfi-kalap és finom fehérneműit. **A tanuló-ifjúságnak kedvezményes ólesó árak; ünneputáni s részletfizetésre is.** ◊◊◊◊◊

Férfiöltönyöket és ref. papi
palástokat felelőség
..... mellett elvállal

Eperjessy József utóda Fischer Lajos
könyvkereskedésében kaphatók :

5 világrész
**hábo-
rús térképe**

Ára 1 korona 20 fillér.
Vidékre kért példányo-
kat a legczélszerűbb
postautalvány szelvé-
nyén megrendelni.

Bródy Sándor:

Fehérkönyv

Ára 1 korona.

Sárospatak legrégibb és legnagyobb férfiszabó divatüzlete (Városháza épületében)

Weinberger Sámuel férfiszabó.

Felhivom a m. t. ifjuság b. figyelmét, hogy a közeledő tavaszi idényre legelőgánssabb és legjutányosabb áru, elsőrendű tavaszi ruhákat készítek.

Kényelmes fizetés!!

Tekintettel az előrehaladott téli időre, nagy raktáromon levő férfi, fiúöltönyök és téli kabátok leszállított árban kaphatók!

Kundráth János

sárospataki cipészmeister (Pátika-köz) készíti a legelegánssabb és legtartósabb uri és női cipőket. Legfinomabb kivitel. Olcsó ár. Minden részről a legteljesebb elismerés. Az ifjuság számára különösen nagy árkedvezmény!

S HA NINCS STENDIG S.

pontosan járó órája, keresse meg
órás és ékszerész sárospataki üzletét, mely a legmegbízhatóbb bevásárlási forrás. — Zseb és ébresztő órák, arany ezüst és szíj láncok, mindennemű ékszerek a legnagyobb választékban kaphatók. — Villanylámpák a legkülönbébb kivitelben, 6 óráig égő elem csak 50 fill. Becserél s javít órákat két évi jótállással.

Miért

kap annyi megbizást a kassai Haltenberger-féle ruhafestő, vegytisztító és gőzmosógýár?

Mert

a cég teljesen megbízható, a munkája gyors és kifogástalan és az árai jutányosak. Képviselet Sárospatakon az ifj. DANGZIGER JÓZSEF cég

Igen tisztelt Uraim!

Szives figyelmöket arra hívom fel, hogy

áru- házamban

mindennemű uridivat cikkeknek árait mélyen leszállítottam, ennél fogva kérem szives bevásárlásaiknak minél előbb való eszközzésére. Magamat szives partfogásukba ajánlván, vagyok kitünő tisztelettel

Deutsch Hermann

Nagy alkalmi vásár!?

Modern Könyvtár

Legújabb megjelent kötetek:

Náday Andor dr.:
A háború és a béke szociológiája (60 f.)

Krúdy Gyula:
Első szerelem.
Elbeszélések. (40 f.)

Jensen Herihann:
A csatatér árnyai.
(Dán regény) — Bozóki
Lajos ford.ása. (80 ill.)

Kapható: Fischer
Lajos könyv-
kereskedésében.

Harstein Lajos

cukrász ajánlja a legfinomabb
teasütemények kilóját 5 K-ért.

Süteményei, tortái elsőrendűek.

Vidéki megrendelések, el-
jegyzési és menyegzői torták
jutányos árakon készülnek.

Megjelent és azonnal kapható

Beszédek és imák háborúi alkalmakra.

Összeállította:
dr. Lencz Géza
egyetemi tanár

Ára füzve K 5,
kötve K 6 50.

Kaphatók Hoffman és Kronovitz
könyvnyomdájában. Debreczen,
Piac-utca 49.

Burger Lajos uri szabó, hazai és angol szövet raktár.

Készít mérték szerint zakko öltönyt 40 K és feljebb, zsaket öltönyt 70 K és feljebb, továbbá mindenféle öltönyöket a legjutányosabb árban. Ref. papi palástokat selyemből 110 K. Selyemből bársony előrészszel 120 kor. jótállás mellett. Tanulóknak és akadémiái hallgatónak kedvezményes fizetési feltételeket adok.

Kovald Péter és Fia országos hírvégytisztító gyárának egyedüli képviselője Sárospatakon

„AMERIKA“-szálloda

és vendéglő Sárospatakon, a vasut mellett. Olcsó, kényelmes, tiszta szobák. A vendéglőben kiváló jó magyar konyha, elsőrendű hegyaljai tiszta borok.

Tulajdonos Ornstein Ignác Sárospatakon.

Legolcsóbb cipő beszerzési forrás Stecher Márkus cipőüzletében Sárospatakon!

Mindennemű férfi-, női-, fiú- és gyermekcipők dúsz választékban. Amerikai, angol és francia cipőkülönlegességek legjutányosabb árban. Cipősámfák is kaphatók. — Tanulóiújságnak kedvező fizetési feltételek mellett!